

Дело C-699/21**Резюме на преюдициално запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване:**

22 ноември 2021 г.

Запитваща юрисдикция:

Corte costituzionale (Италия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

18 ноември 2021 г.

Жалбоподател:

E.D.L.

Встъпила страна: Presidente del Consiglio dei Ministri (Председател на
Министерския съвет)**Предмет на главното производство**

Главното производство се отнася до въпросите за конституционосъобразност на членове 18 и 18-bis от Закон № 69 от 2005 г., поставени от Corte d'appello di Milano (Апелативен съд Милано, Италия) по наказателното производство срещу E.D.L., доколкото тези членове не предвиждат като основание за отказ за предаване, в рамките на производствата по издаване на европейска заповед за арест (наричана по-нататък и „ЕЗА“), хронични здравословни причини с неопределена продължителност, включващи риск от последици с изключителна тежест за лицето, чието предаване се иска

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС, се отнася до тълкуването на член 1, параграф 3 от Рамково решение 2002/584/ПВР относно европейската заповед за арест в светлината на

членове 3, 4 и 35 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък също „Хартата“).

Преюдициален въпрос

Трябва ли член 1, параграф 3 от Рамково решение 2002/584/ПВР относно европейската заповед за арест, в светлината на членове 3, 4 и 35 от Хартата на основните права на Европейския съюз, да се тълкува в смисъл, че изпълняващият съдебен орган трябва — ако смята, че предаването на лице, страдащо от тежки хронични и потенциално необратими заболявания, би могло да го изложи на риск да претърпи сериозно увреждане на здравето — да поиска от издаващия съдебен орган информацията, която позволява да бъде изключено съществуването на този риск, и да е длъжен да откаже предаването, ако не получи гаранции за това в приемлив срок?

Разпоредби на правото на Европейския съюз, на които е направено позоваване

Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 г. година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки, по-специално член 1, параграф 3, членове 3, 4, 4а, 15 и член 23, параграф 4

Харта на основните права на Европейския съюз, по-конкретно членове 3, 4, 35, 47, член 51, параграф 1, член 52, параграф 4

ДЕС: членове 6 и 19

Разпоредби на националното право, на които е направено позоваване

Конституция: членове 2, 3, 32 и 111

Наказателно-процесуален кодекс: член 705, алинея 2, с-bis) и член 275, алинея 4-bis

Декрет на Президента на Републиката (D.P.R.) № 309 от 9 октомври 1990 г., *Testo unico delle leggi in materia di disciplina degli stupefacenti e sostanze psicotrope, prevenzione, cura e riabilitazione dei relativi stati di tossicodipendenza* (Консолидиран текст на законите за регулиране на наркотичните и психотропните вещества, превенция, лечение и рехабилитация на свързаните с тях състояния на наркомания)

Legge del 22 aprile 2005, n. 69 — *Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri* (Закон № 69 от 22 април 2005 г. — Разпоредби за привеждане на вътрешното

право в съответствие с Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки), по-специално:

- членове 2, 18 и 18-bis;

- член 1, алинея 1, в редакцията му, действаща преди приемането на Законодателен декрет № 10 от 2021 г.: „С настоящия закон се транспонират във вътрешния правен ред разпоредбите на Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 г., наричано по-нататък „Рамковото решение“, относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки на Европейския съюз, доколкото тези разпоредби не са несъвместими с върховните принципи на конституционната правна уредба в областта на основните права, както и с правото на свобода и справедлив съдебен процес“;

- член 23, алинея 3: „Когато съществуват причини от хуманитарен характер или основателни причини да се смята, че предаването би застрашило живота или здравето на лицето, председателят на апелативния съд или оправомощеният от него съдия може с мотивирано разпореждане да спре изпълнението на решението за предаване, като незабавно уведоми министъра на правосъдието“.

Законодателен декрет № 10 от 2 февруари 2021 г. *Разпоредби за извършено привеждане в съответствие на националната правна уредба с разпоредбите на Рамково решение 2002/584/ПВР относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки, в изпълнение на делегирането по член 6 от Закон № 117 от 4 октомври 2019 г.*

Кратко представяне на фактите и производството

- 1 На 9 септември 2019 г. Tribunale Comunale di Zara (Районен съд Задар, Хърватия) издава европейска заповед за арест за целите на наказателното преследване срещу E.D.L., който е обвинен, че през 2014 г. е извършил престъплението притежание, с цел трафик и пренос, на наркотични вещества, извършено на хърватска територия.
- 2 Защитниците на издирваното лице представят пред Corte d'appello di Milano (Апелативен съд Милано) — компетентният по процедурата за предаване съд, медицински документи, удостоверяващи сериозни психиатрични разстройства, свързани и с предходната злоупотреба с наркотични вещества. Поради това Corte d'appello (Апелативен съд) назначава психиатрична експертиза на E.D.L., в резултат на която се установява наличието на психотично разстройство, налагащо продължаване на терапията. Експертизата разкрива освен това сериозен риск от самоубийство, свързан с

възможното лишаване от свобода, и заключава, че настаняване в затвора не е подходящо за заинтересованото лице.

- 3 Въз основа на тази експертиза Corte d'appello di Milano (Апелативен съд Милано) приема, че прехвърлянето на заинтересованото лице в Хърватия в изпълнение на ЕЗА ще прекъсне възможностите за лечение, с последващо влошаване на общото здравословно състояние на заинтересованото лице и с конкретен риск за неговото здраве.
- 4 Същевременно Съдът отбелязва, че задължението за изпълнение на ЕЗА се ограничава само на изчерпателно предвидените в членове 18 и 18-bis от Закон № 69 от 2005 г. основания за отказ, като не е предвидена обща причина за отказ, основана на необходимостта да се избегне нарушаване на основните права на издирваното лице, каквото е правото на здраве. Поради това Corte d'appello di Milano (Апелативен съд Милано) спира производството и повдига въпрос за конституционосъобразност пред Конституционния съд.

Основни съображения на съда, който трябва да реши по същество спора по главното производство

- 5 Според Corte d'appello di Milano (Апелативен съд Милано) разглежданата правна уредба нарушава правото на здравеопазване, защитено от членове 2 и 32 от Конституцията. Тази правна уредба нарушава и принципа на равенство, прогласен в член 3 от Конституцията, тъй като засегнатите от ЕЗА лица се третират по-неблагоприятно от лицата, за които е поискана екстрадиция и за които член 705, алинея втора, буква c-bis) от Наказателно-процесуалния кодекс предвижда изрично, че екстрадицията се отказва, ако поради здравословни или възрастови причини съществува риск от изключително тежки последици за издирваното лице.
- 6 Накрая, неподвиждането на основание за отказ, свързано със здравословното състояние на засегнатото лице, е в противоречие с принципа за разумна продължителност на съдебния процес, предвиден в член 111 от Конституцията, тъй като в такива случаи действащата правна уредба би довела, в резултат на мярката за спиране на изпълнението след произнасяне на решението за предаване, до процесуална парализа, която може да продължи неопределено време.

Основни доводи на страните по главното производство

- 7 В производството пред Конституционния съд встъпва председателят на Министерския съвет (наричан по-нататък „встъпилата страна“), като иска въпросите за конституционосъобразност да бъдат обявени за недопустими или във всички случаи за неоснователни.

- 8 Встъпилата страна отбелязва преди всичко, че възможността за спиране на предаването, гарантирана от член 23, алинея 3 от Закон № 69 от 2005 г., би предотвратила по същество всяко нарушение на правото на здравеопазване на издирваното лице. Освен това встъпилата страна отбелязва, че резултатите от експертизата, назначена от Corte d'appello di Milano (Апелативен съд Милано), не разкривали необратимостта на психиатричните патологии, от които заинтересованото лице било засегнато, нито конкретни елементи, годни да потвърдят риска от самоубийство.
- 9 Във всички случаи според встъпилата страна Corte d'appello (Апелативен съд) е можел да следва в конкретния случай процедурата, посочена от Съда на Европейския съюз в неговата практика. Освен това Corte d'appello (Апелативен съд) е трябвало да се осведоми за формите на наблюдение и на терапевтична и психологическа помощ, които могат да бъдат задействани в случай на предаване от издаващата заповедта за арест държава.
- 10 Според встъпилата страна задействането на процедурата, въведена от Съда на Европейския съюз след постановяването на решение Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU), би лишило от основание и оспорването на разумната продължителност на процедурата по предаване и на твърдяното нарушение на принципа на равенство.

Кратко представяне на мотивите за преюдициалното запитване

- 11 Конституционният съд, в качеството си на запитваща юрисдикция, подчертава преди всичко, че както член 18, така и член 18-bis от Закон № 69 от 2005 г. не предвиждат, че предаването на лицето трябва или може да бъде отказано, в случай че го излага на изключително тежък за здравето му риск. Според Конституционния съд това важи както за тези членове в редакцията им преди изменението, направено със Законодателен декрет № 10 от 2021 г., така и за същите членове в тяхната действаща понастоящем формулировка.
- 12 Той отбелязва, че въпросите за конституционсообразност засягат не само съвместимостта на оспорените разпоредби с италианската конституция, а предполагат предварително тълкуване на правото на Европейския съюз (по-специално на членове 3, 4 и 4а от Рамково решение 2002/584/ПВР), чието конкретно въвеждане в изпълнение се осъществява от националния закон.
- 13 Според запитващата юрисдикция следва преди всичко да се постави въпросът дали на риска от сериозно увреждане на здравето на заинтересованото лице вследствие на предаването му на съдебния орган на издаващата държава може да бъде даден адекватен отговор чрез спиране на предаването на основание член 23, алинея 3 от Закон № 69 от 2005 г., който въвежда член 23, параграф 4 от Рамково решение 2002/584/ПВР в италианския правен ред. В правната уредба на Рамковото решение, в светлината на която трябва да се тълкува италианската разпоредба, отлагането „по изключение“ на предаването изглежда предвидено за

положения с чисто временен характер, в които незабавното предаване на заинтересованото лице би било в разрез с хуманното отношение към него.

- 14 От друга страна, средството спиране на предаването не може да се счита за подходящо в случай на тежки хронични заболявания с неопределена продължителност, като тези, засягащи заинтересованото лице. В такива случаи отлагането на изпълнението на европейската заповед за арест, дори ако вече е разрешено от апелативния съд, би създавало риск да се проточи във времето за неопределен срок. Това би лишило от всякакво полезно действие самата мярка предаване, като по този начин би се възпрепятствала издаващата държава, в зависимост от случаите, да възбуди наказателно преследване или да изпълни наказанието срещу заинтересованото лице. Накрая, ако отлагането, основано на хронични здравословни причини, се проточи във времето, това би държало заинтересованото лице в положение на трайна несигурност относно съдбата му, в разрез с необходимостта да се гарантира разумна продължителност на всяко производство, което би могло да засегне личната му свобода.
- 15 По-нататък, запитващата юрисдикция иска да се установи дали общите клаузи, съдържащи се в членове 1 и 2 от Закон № 69 от 2005 г., в приложимата му по главното производство редакция, предхождаща измененията, направени със Законодателен декрет № 10 от 2021 г., позволяват на италианския съдебен орган да не разпорежи предаването и в случаи, различни от посочените в членове 18 и 18-bis от закона, когато самото предаване може да изложи заинтересованото лице на риск от нарушаване на основното му право, признато от италианската конституция или от правото на Европейския съюз. Според запитващата юрисдикция подобно тълкуване не може да бъде възприето.
- 16 Освен това нито текстът, действащ преди членове 1 и 2 от Закон № 69 от 2005 г., нито действащият понастоящем текст на член 2 от същия закон изясняват изрично дали единният съдебен орган, компетентен да провежда процедурата по предаване, трябва във всеки конкретен случай да проверява дали изпълнението на дадена европейска заповед за арест, издадена от съдебния орган на друга държава членка, може да доведе до нарушаване на някое от правата или принципи (национални и европейски), с чието спазване декларира, че е обвързан Закон № 69 от 2005 г.
- 17 Общият принцип, според който Рамково решение 2002/584/ПВР, а следователно и разпоредбите за прилагане на равнището на всяка държава членка, трябва да зачитат основните права, прогласени в член 6 ДЕС, е изрично потвърден както в съображение 12, така и в член 1, параграф 3 от това решение. Освен това този принцип е в основата на цялата правна система на Съюза (член 51, параграф 1 от Хартата).
- 18 Както обаче потвърждава Съдът, на държавите членки е забранено да обуславят прилагането на правото на Съюза в секторите, подлежащи на

пълна хармонизация, от спазването на чисто национални стандарти за защита на основните права, когато това би могло да застраши върховенството, единството и ефективността на правото на Съюза (решение от 26 февруари 2013 г. по дело C-617/10, *Fransson*, т. 29; решение от 26 февруари 2013 г. по дело C-399/11, *Melloni*, т. 60). Основните права, с чието спазване рамковото решение е обвързано, са по-скоро признатите от правото на Европейския съюз и следователно от всички държави членки, когато прилагат правото на Съюза: основни права, за определянето на които допринасят общите конституционни традиции на държавите членки (член 6, параграф 3 ДЕС и член 52, параграф 4 от Хартата).

- 19 От това следва, че на първо място правото на Съюза трябва да установи стандартите за защита на основните права, от чието спазване са обусловени законосъобразността на правната уредба на европейската заповед за арест и конкретното ѝ изпълнение на национално равнище, що се отнася до област, предмет на пълна хармонизация. Предвиждането в членове 3, 4 и 4а от Рамково решение 2002/584/ПВР на възможните основания за отказ за предаване има за цел конкретното прилагане на правната уредба относно европейската заповед за арест да зачита основните права на лицето.
- 20 В същото време тази правна уредба служи за осигуряване на еднаквото и ефективно прилагане на правната уредба относно европейската заповед за арест, която се основава на предпоставката за взаимно доверие между държавите членки по отношение на спазването на основните права на всеки човек. Тези изисквания за еднаквост и ефективност предполагат, че по принцип на съдебните органи на изпълняващата държава се забранява да отказват предаването извън случаите, които са наложени или разрешени от Рамковото решение, въз основа на чисто национални стандарти за защита, които не са споделени на европейско равнище, на основните права на заинтересованото лице (Решение от 5 април 2016 г. по съединени дела C-404/15 и C-659/15 PPU, *Aranyosi* и *Căldăraru*, т. 80).
- 21 Следователно в явно противоречие с този принцип би било тълкуване на националното право, което би признало на изпълняващия съдебен орган правомощието да откаже предаването на заинтересованото лице извън изчерпателно предвидените в закона случаи в съответствие с разпоредбите на Рамковото решение, въз основа на разпоредби от общ характер като съдържащите се в членове 1 и 2 от Закон № 69 от 2005 г.
- 22 Това е така дори в хипотезата, при която според компетентния съд изпълнението на европейската заповед за арест в конкретния случай би довело до резултат, който противоречи на върховните принципи на конституционния ред или на неотменимите права на личността, при положение че единствено Конституционният съд е компетентен да проверява съвместимостта на правото на Съюза или на националното право, с което се прилага правото на Съюза, с тези върховни принципи и неотменими права.

- 23 Освен това самото право на Съюза не би могло да допусне изпълнението на европейската заповед за арест да доведе до нарушаване на основните права на заинтересованото лице, признати от Хартата и от член 6, параграф 3 ДЕС.
- 24 Именно с цел да се избегне възможността прилагането на Рамковото решение относно европейската заповед за арест да доведе в конкретен случай до нарушаване на основните права на заинтересованото лице, в ситуации, в които Рамковото решение не предвижда изрично основания за отказ за предаване, наскоро практиката на Съда неколкократно се намеси, за да определи чрез тълкуване процедурите, позволяващи да се съвместят изискванията за взаимно признаване и изпълнение на съдебните решения по наказателноправни въпроси със спазването на основните права на заинтересованото лице.
- 25 Такъв е случаят например във връзка с опасността изпълнението на дадена европейска заповед за арест да изложи заинтересованото лице на нечовешки и унижителни условия на задържане в издаващата държава поради системни и общи пропуски или такива, които засягат определени групи лица или определени центрове за задържане (решения по дело Aranyosi, посочено по-горе; от 25 юли 2018 г. по дело C-220/18 PPU, ML; от 15 октомври 2019 г. по дело C-128/18, Dorobantu), както и с опасността да бъде подложено на процес, който не спазва предвидените в член 47 от Хартата гаранции поради системни и общи пропуски, свързани с независимостта на съдебната власт в издаващата държава (решения от 25 юли 2018 г. по дело C-216/18 PPU, LM; 17 декември 2020, по съединени дела C-354/20 PPU и C-412/20 PPU, L и P).
- 26 Такива процедури, основани на диалога между съдебните органи на изпълняващата държава и тези на издаващата държава съгласно член 15, параграф 2 от Рамковото решение, имат за цел да позволят на изпълняващите съдебни органи да се уверят, че в конкретния случай предаването на заинтересованото лице не го излага на възможни нарушения на неговите основни права. Само ако след провеждането на диалога не е възможно да се получи такова уверение, изпълняващият съдебен орган ще може да се въздържа от изпълнението на европейската заповед за арест, като вследствие на това откаже предаването извън изрично разрешените от Рамковото решение случаи.
- 27 Така горепосочените решения на Съда въвеждат в правото на Съюза механизми, позволяващи да се осигури защитата на основните права на лицата, засегнати от европейска заповед за арест, в рамките на система от общи правила, обвързващи за всички държави членки.
- 28 Следва обаче да се постави въпросът дали принципите, изведени от Съда в тези решения, трябва да се прилагат по аналогия и в случаите, при които патологичните състояния на всяко отделно издирвано лице могат да се влошат значително в случай на предаване, особено с оглед на задължението за пряк диалог между съдебните органи на издаващата и на замолената

държава, както и на възможността на последните да прекратят процедурата по предаване, в случай, че наличието на риск от нарушаване на основните права на заинтересованото лице не може да бъде изключено в разумен срок.

- 29 Изискванията за еднаквост и ефективност при прилагането на европейската заповед за арест в правното пространство на Съюза налагат отговорът на този въпрос да бъде запазен за Съда на Европейския съюз в качеството му на главен тълкувател на правото на Съюза (член 19, параграф 1 ДЕС).
- 30 Запитващата юрисдикция излага аргументите в полза на разширяването по отношение на настоящия случай на принципите, изведени от Съда в горепосочените решения. По-конкретно, в италианската правна система член 32, алинея 1 от Конституцията закриля здравето като „основно право на човека“. От въпросното право в тежест на публичните органи произтича не само задължението да се въздържат от вредоносно поведение, но и положителното задължение за осигуряване на медицинско лечение, което е абсолютно необходимо за защитата на здравето на лицето. Това право е признато в неговата пълнота и на задържаните лица както когато са осъдени с влязла в сила присъда, така и при мярка, включваща задържане под стража. Именно за да защити това право италианското наказателно право по принцип изключва възможността да бъде разпоредено или продължено задържане в затвор на лице, страдащо от „особено тежко заболяване, поради което неговото здравословно състояние е несъвместимо със състоянието на задържане и във всички случаи не са възможни подходящи грижи за него при задържане в затвора“ (член 275, алинея 4-bis от Наказателно-процесуалния кодекс). Освен това правната уредба, отнасяща се до обвиняеми, зависими от наркотици или алкохол, които са в процес на провеждане на програми за лечение, предвижда по принцип замяна на предварителното задържане в затвор с по-слабо ограничителна мярка за тези, които следват или възнамеряват да преминат програма за възстановяване от зависимостта.
- 31 По-нататък, няма съмнение, че здравето е основно право на човека и от гледна точка на правото на Съюза (членове 3 и 35 от Хартата). Това право трябва да бъде признато в неговата цялост, дори и на лице, обвинено в извършване на престъпление.
- 32 Освен това, ако предаването на заинтересованото лице на издаващата европейска заповед за арест държава изложи заинтересованото лице на сериозен риск от тежки неблагоприятни последици за здравето му, това би се оказало в нарушение и на член 4 от Хартата, уреждащо правото на лицето — право, което не може да се претегля спрямо нито един друг насрещен интерес, предвид абсолютното му естество (решение *Aranyosi*, т. 85) — да не бъде подлагано на нечовешко или унижително отношение, в съответствие с член 3 от ЕКПЧ (решения на Европейския съд по правата на човека от 16 април 2013 г., *Aswat c/y Обединеното кралство*; решение от 1 октомври 2019 г., *Savran c/y Дания*; решение от 13 декември 2016 г.,

Paposhvili с/у Белгия). Същият принцип впрочем е потвърден и от Съда на ЕС в решение относно европейската правна уредба за убежището (решение от 16 февруари 2017 г., по дело C-578/16 PPU, С.К. и др. срещу Република Словения, т. 37 и 68).

- 33 От друга страна, необходимостта от защита на основните права на издирваното лице трябва да бъде съвместена с интереса от наказателно преследване на заподозрените извършители на престъплението, за установяване на тяхната отговорност и, ако бъдат признати за виновни, за осигуряване на изпълнението на наказанието срещу тях. Този интерес не може да се счита за принадлежащ само на издаващата ЕЗА държава, тъй като Рамково решение 2002/584/ПВР предполага общо задължение на държавите членки „да се борят срещу безнаказаността на дадено издирвано лице, намиращо се на територия, различна от тази, в която се предполага, че е извършило престъпление“ (съединени дела C-354/20 PPU и C-412/20 PPU, т. 62). Защитата на основното право на здраве, макар да е от основно значение, не би могла да доведе до решения, включващи системна безнаказаност на тежки престъпления.
- 34 Същевременно не може и да се предостави на издаващата държава единствената възможност да започне съдебно производство *задочно* срещу засегнатото лице. Всъщност, от една страна, не всички държави членки позволяват задочно провеждане на съдебния процес, а от друга страна, подобно разрешение би навредило на самото заинтересовано лице, лишено от възможността да се защити ефективно в даден съдебен процес, потенциално предназначен да приключи с влязла в сила присъда срещу него, подлежаща на изпълнение.
- 35 Според запитващата юрисдикция, по аналогия с постановеното от Съда в посочените решения, пряк диалог между съдебните органи на издаващата и на изпълняващата държава би могъл да позволи да се постигнат решения, позволяващи в конкретния случай заинтересованото лице да вземе участие в съдебен процес в издаващата държава, като му се гарантира пълноценно право на защита и в същото време се избегне излагането му на опасност от сериозно увреждане на здравето, например чрез настаняването му в подходяща структура в издаващата държава за периода на съдебния процес. Само ако след този диалог не се намерят подходящи решения в разумен срок, изпълняващият съдебен орган следва да има възможност да откаже предаването.

Накрая, запитващата юрисдикция иска преюдициалното запитване да бъде разгледано по реда на бързото производство съгласно член 105 от Процедурния правилник на Съда. Според запитващата юрисдикция настоящото дело, макар да води началото си от производство, отнасящо се до лице, спрямо което понастоящем не е взета мярка, изискваща задържане, повдига тълкувателни въпроси, свързани с важни аспекти от функционирането на ЕЗА и исканото тълкуване може да доведе до общи

последници както за органите, призвани да си сътрудничат в рамките на ЕЗА, така и за правата на издирваните лица.

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ